

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КУ «МІСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ»
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД №13
ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»**

« Про Україну від Подільночки»

Номінація «Навчально-методичний посібник»

Чикаленко Ірина Вікторівна

вихователь «спеціаліст»

тел. (067) 837-96-38

Вінниця

2018 р.

Автор-упорядник **Чикаленко Ірина Вікторівна**, вихователь комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №13 Вінницької міської ради»

Чикаленко І.В. Про Україну від Подоляночки. Методичний посібник / І.В. Чикаленко. – Вінниця: ММК, 2018. 78с.

Рецензенти:

Браславець О.Б., завідувач КЗ «ДНЗ №13 ВМР».

Гребенюк Г.О., вихователь-методист КЗ «ДНЗ №13 ВМР».

На сторінках видання розглянуто символи нашої Держави, традиції народного харчування, різновиди українського промислу та українські музичні інструменти, а про національний одяг зібрано фото минулого та сьогодення. У посібнику представлена настільна гра, що дасть можливість закріпити та удосконалити знання дітей про культуру нашого народу та його історію. Практичні додатки до кожного розділу спонукатимуть педагогів і батьків до творчості, диференційованого та індивідуального підходів у роботі з дітьми за умов урахування рівня розвитку кожної дитини, її інтересів, потреб, можливостей.

Адресований посібник педагогам дошкільних навчальних закладів, батькам, студентам педагогічних вузів.

Зміст

Вступ.....	4
Рідний край свій я люблю і про нього розкажу.....	8
В Україні міст багато, тож послухайте. малята.....	11
Українці народ завзятий, вміють смачно готувати.....	16
Грай, музико, вигравай, всіх у світі розважай.....	18
Вмієм гарно розважати, а ще краще працювати.....	34
Від Подоляночки-про гарне українське вбраннячко.....	52
Вивчення віршів за мнемосхемами.....	56
Додатки.....	58
Література.....	78

ВСТУП

Щиро запрошую Вас у дивовижний світ прекрасної, неповторної, любої неньки – України.

Багато що змінилося у житті нашої країни. Те, що рішуче відкидалося, у наш час відновлюється. Із небуття відроджується багато народних свят, обрядів, традицій, звичаїв. Таке ставлення до рідної культури, її джерел благотворно позначається на духовній атмосфері нашого суспільства.

Дитинство — це важливий етап у житті кожної людини, тому що та соціальна ситуація, у якій зростатиме дитина, безпосередньо вплине на її духовне та психологічне ставлення до соціуму і до своєї особистості. Кожен із нас усвідомлює, що дитина — це, насамперед, дзеркало почуттів, соціальної дисципліни та колективної солідарності. Родина та дитячий садок є першими щаблями у системі освіти, вони виконують важливу функцію у формуванні свідомої соціальної особистості з патріотичними поглядами. Саме тому вихователеві важливо знайти правильний підхід до дитини, щоб спонукати її до самовираження, формування глибокої поваги до рідної землі та культури.

На думку К. Д. Ушинського, виховання не треба вигадувати, бо воно існує в народі стільки віків, скільки існує сам народ, з ним народилося, з ним зросло, відобразило в собі всю його історію і всі його якості.

Впродовж багатьох століть український народ безупинно творив своє, тільки йому властиве духовне середовище, наповнюючи його своєрідними обрядами, ритуалами. Формувався внутрішній світ українців, осягався весь навколишній простір, закладалися світоглядні засади.

„Звичаї народу, - писав О. Воропай, - це ті прикмети, по яких розпізнають народ не тільки в сучасному, а і в його історичному минулому... Звичаї, а також мова - це ті найцінніші елементи, що об'єднують окремих людей в один народ, в одну націю. Звичаї, як і мова, виробилися впродовж усього довгого життя і розвитку кожного народу.”

Сьогодні назріла потреба для вихователів і батьків глибоко вивчати українську етнопедагогіку, відновити народне виховання дітей з метою збереження нації, забезпечення духовної єдності поколінь. Не випадково в народі кажуть: "Якщо твої плани розраховані на рік - сій жито, якщо твої плани розраховані на десятиліття - саджай дерева, якщо твої плани розраховані на віки -виховуй дітей".

Усе починається в дошкільному віці. Саме в дитинстві формуються уявлення про довкілля, накопичуються знання та закладаються основи духовності, моралі. Психологи вважають, що 80% інтелекту людини формується саме в дошкільному віці. Прислухаємось до слів Л. Костенко: "Душа летить в дитинство, як у вирій, бо їй на світі тепло тільки там". Практикою суспільного виховання дітей, родинним вихованням перевірене твердження В. О. Сухомлинського: " Без наукового передбачення, без уміння закладати в людині ті зерна, які зростуть через десятки років, виховання перетворилося б на примітивний догляд, вихователь - в неграмотну няньку, педагогіка - в знахарство."

Пізнання Батьківщини і розмаїтого світу розпочинається з сім'ї, батьківської хати в селі, чи рідної домівки в місті. Довколишній предметний світ є першоджерелом інформації для дитини. Різнобарвність форм, кольору, величини предметів, їх просторового розміщення та людина, яка створила ці предмети, приваблюють дитину. Я. Коменський рекомендував: "Все, що тільки можна, надати для сприйняття чуттями, а саме: бачене - для сприйняття зором, почуте - слухом, запахи - нюхом, те, що належить смаку - смаком; доступне дотику - шляхом дотику. Якщо які-небудь предмети зразу можна сприйняти кількома чуттями, нехай вони зразу охоплюються кількома чуттями". Спираючись на дитячу допитливість, необхідно поступово водити дитину до світу знайомих і незнайомих речей. Це допоможе виховати добро, цікавість, бережливість, працелюбність, витримку, чуйність, естетичні смаки.

Невичерпним джерелом духовної краси є народознавство (історична наука, що вивчає культуру і побут народів світу, їх походження, розселення та культурно-побутові взаємини; етнографія). Адже немає талановитішого вихователя, ніж рідна

земля та її народ. Народна творчість, фольклор, традиції — це характерні народні вихователі.

Народознавство виховує у наших малят моральні, патріотичні, естетичні, творчі задатки. Якщо враховувати виховну силу народної казки, пісні, вишиванки; то вони є найважливішими засобами розвитку соціального індивідуума нашого майбутнього суспільства. За допомогою етнографії можна закласти в майбутнє покоління чемність, відповідальність, доброзичливість.

Інтерес дитини до минулого батьків, бабусь і дідусів, до народних традицій є могутнім чинником розвитку повноцінної соціальної особистості, з високими життєвими позиціями, духовними потребами. Бабусина казка, мамина колискова, дідусева сопілочка - це те, що залишилося у кожному з нас, що не тільки наповнює теплими спогадами про дитинство, але й формує стійкий зв'язок із рідним народом, його культурою.

Таким чином, дитина змалечку навчається любити свій народ, свою Батьківщину, почуватися її часткою. Одним з основних завдань педагогічної роботи з дітьми є формування в них відповідальності за майбутнє Батьківщини, психологічної готовності до збереження народного майна. Ми маємо допомогти малюкам опанувати особливості побуту, звичаїв, культури українського народу.

Доля повернулася до нас обличчям, подарувавши нам можливість щохвилини спілкуватися з дитинством, робити свій внесок у щасливе майбутнє України та її свідомих громадян.

У даному посібнику ви зможете ознайомити малих «чомусиків» з історією виникнення нашої Держави, її головним, прекрасним містом – Києвом, та сучасним, європейським містом, в якому ми з вами мешкаємо, перлиною Поділля – Вінницею.

На сторінках видання розглянуто символи нашої Держави, традиції народного харчування, різновиди українського промислу та українські музичні інструменти, а про національний одяг зібрано фотографії минулого та сьогодення, де діти

познайомляться з неповторною колоритною культурою, символами нації, її майстерністю, що живе та процвітає не одне десятиліття.

У посібнику представлена настільна гра, що дасть можливість закріпити та удосконалити знання дітей про культуру нашого народу та його історію, про вміння смачно готувати та привчати бути працьовитими, обирати справу свого життя за своїми уподобаннями.

Практичні додатки до кожного розділу спонукатимуть педагогів і батьків до творчості, диференційованого та індивідуального підходів у роботі з дітьми за умов урахування рівня розвитку кожної дитини, її інтересів, потреб, можливостей.

Тож будьмо патріотами самі, привчаймо наших дітей любити свою країну, пишатися тим, що ми – українці - нація вільних, працьовитих, мудрих людей з багатою, щедрою землею, з найкращими полями, ріками, горами, квітучими садами та співом птахів.

Рідний край свій я люблю, і про нього розкажу

Привіт друзі, я-Подольночка!

Хочу вас познайомити з країною де мешкаємо я і ви. Вона для мене найкраща у світі, я маю надію, що для вас теж.

Україна - одна з найбільших за площею країн Європи. Вона славиться своєю природною та рукотворною красою. Тут на мандрівників чекають високі гори Карпат і Криму, теплі води Азовського та Чорного морів, незабутня архітектура стародавніх міст і неосяжні простори незайманих заповідних степів.

Це країна легендарної гостинності. В Україні проживають 30 національностей, а кожен регіон має свою цікаву особливість шахти Донецька, церкви Львова, одеський гумор і полтавські вареники, козаки на Запоріжжі і мольфари – чарівники на Закарпатті. Тут вас готові дивувати древніми замками Ужгород, Золочева, Хотина, Кам'янця–Подільського або Мукачєва, лікувати мінеральними водами у Трускавці, Моршині, Сваляві, Миргороді, пригощати кавунами та персиками в Херсоні.

Історичне серце України - столиця Київ. Це найбільший культурний і духовний центр країни. Місто на березі річки Дніпро славиться красою каштанових вулиць.

Центральна Україна зустрине нас прохолодою і зеленню парку «Софіївки» в Умані. Горда козацька Полтава і сучасний індустріальний Дніпро гармонійно сусідять з нашою любов'ю Вінницею. Люб'язно і гостинно на відпочинок нас запросять курорти Ялти і Алушти, Феодосії та Залізного Порту. Найголовніша цінність Криму – це чисте повітря, лікувальні грязі, розмаїття свіжих фруктів. То ж, запрошую до нас, на Україну!!!

Легенда про Україну

Як тільки Господь наш, Творець, поселив на Землі людей, вони одразу почали для себе просити зручні та вигідні місця для проживання. Не квапилися тільки українці. Вони були від початку козаками: безпечно мандрували по землі, милувалися красою світу і нікому не заважали. Якось озирнулися і побачили, що повсюди снують люди, обживають займані місцини. Тоді пішли вони до Бога. Тихенько стали за порогом і чекали, бо Творець був дуже зайнятий. А коли ВІН-Господь оглянувся і побачив чубатих вояків, то здивувався:

- А чого вам треба, хлопці?- запитав Господь.

- Та землі хочемо, Боже!

- Буде вам земля. Ідіть та осідайте он на тому клаптику, між морями,- показавши пальцем донизу.

- Та там уже іспанці, Боже!

- Ага, біля них і селіться.

- Не можемо, Господи, там ще французи далі німці і ще людей якихось повно.

Подивився Господь згори і переконався, що все вже роздав. А козаки йому, дуже, сподобалися – і не хотів Творець залишити їх без земель.

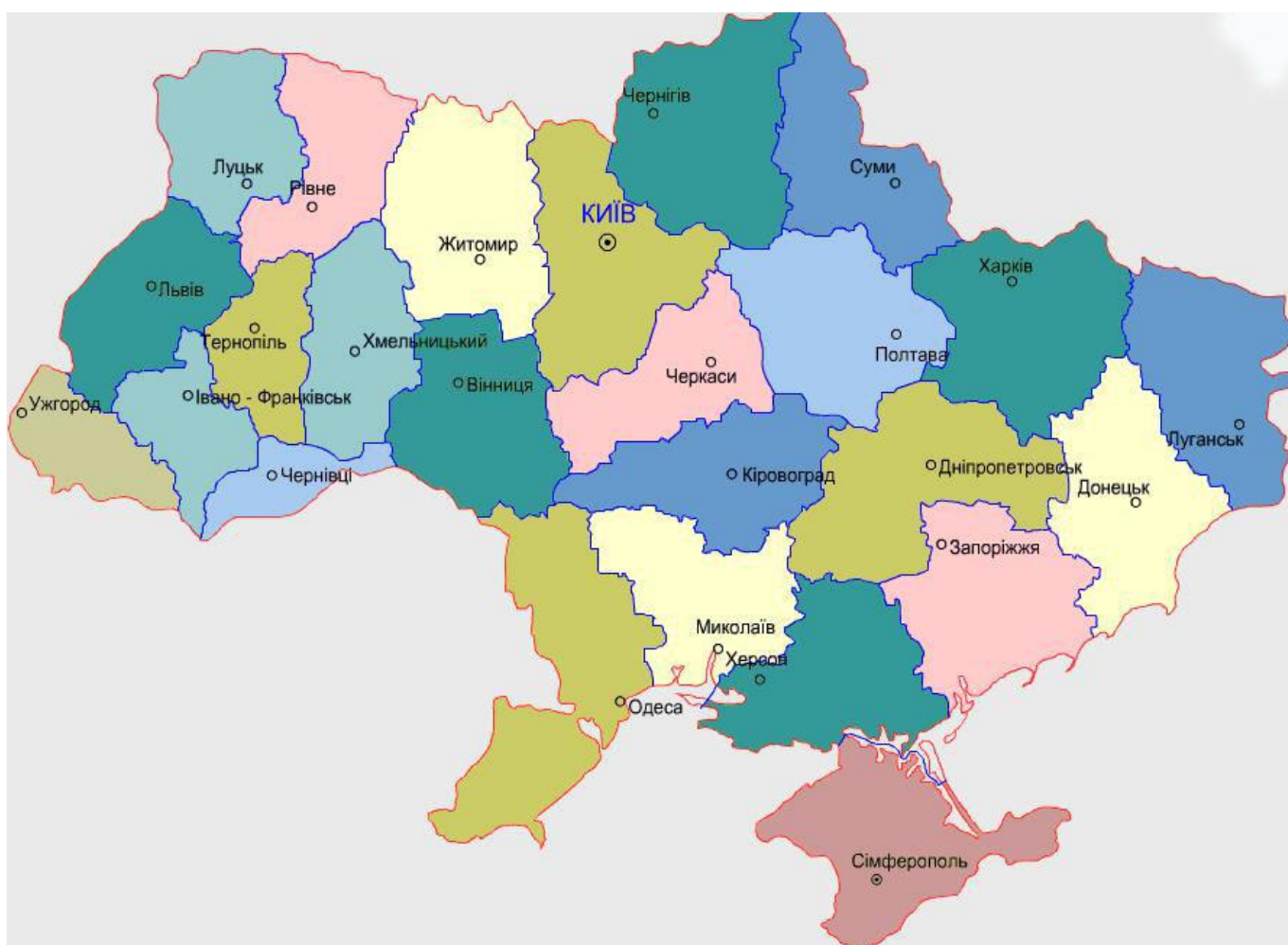
- Гаразд, - сказав Господь, віддам я вам, он той куточок, понад Дніпром, що залишив собі на земний рай. Але то незвичайний куточок – раїна. Земля там дуже родюча і пахне медом, вода - як молоко, а з Неба в Душу людей лється пісня. На той куточок будуть зазіхати нечестивці, тому йог треба пильнувати і боронити. Як будете такими відважними лицарями, як мені видається то на тій землі станете господарями, а як ні - то рабами нечестивців.

-Згода. Буде так, як ТИ, кажеш. Благослови в дорогу. Поблагословив їх Творець і провів до райських воріт. Відтоді орють козаки землю, а зброєю захищають її від усякої нечисті. І назвали свій райський куточок - Україна !!

Це – символи нашої Держави

В Україні міст багато, то ж, знайомтеся малята!

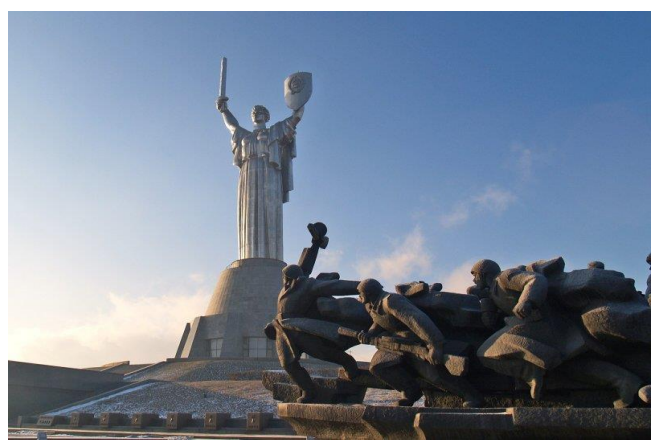

(додаток 1)

Київ - столиця України

За даними археології, міське поселення в Києві виникло наприкінці V століття. Літописні свідчення пов'язують його появу з трьома братами - [Києм](#), [Щеком](#), [Хоривом і їх сестрою Либідь](#), стверджуючи, що поселення було назване на честь старшого брата - Києвом. Місцевість для міста було обрана вдало - високі схили Дніпра служили гарним захистом від набігів кочових племен. Впродовж VIII - першої половини X ст. місто було центром полянського племінного союзу, а у 882 році новгородський князь Олег зробив його князівською столицею могутньої [Давньоруської держави](#). Вигідне географічне положення Києва на широкому водному торговельному шляху «з варяг у греки» по Дніпру сприяло його швидкому розвитку. В IX і першій половині X ст. Київ вважався найбільшим торговельним, культурним і ремісничим центром Східної Європи, і суперничав зі столицею Візантійської імперії Константинополем.

Україна має 24 обласних центри, у її складі є автономна республіка Крим, з головним містом Сімферополь.

Вінниця - наше славне місто, в якому ми живемо

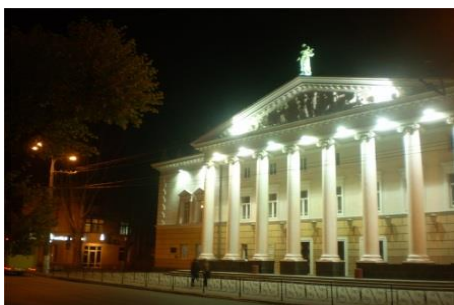
Вінниця — дуже зелене місто. Появу такої назви пояснюють тим, що Вінниця і землі, що оточують її, були в XIV ст. визволені від татар литовським князем **Ольгердом** і подаровані ним його племінникам. Іншим варіантом походження назви називають річку Вінничку, малу притоку Богу (Південного Бугу).

Назва міста мала багато різних варіантів транслітерації, але 27 січня 2010 року постановою кабінету міністрів №55 був визначений єдиний варіант написання латинкою **Vinnytsia**.

Традиційно містяни і гості міста відпочивають у численних скверах і парках Вінниці. Так, у самому середмісті, в районі водонапірної башти і Меморіального комплексу Слави розташована Європейська площа (до 2014 року сквер Козицького).

Вінницю називають - перлиною Поділля.

Головним міським парком Вінниці є **Центральний міський парк Вінниці** (кол. Центральний Парк культури і відпочинку ім. Горького), пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, площа якого становить 40 га. **Центральний міський стадіон**, крита ковзанка, планетарій, літні театральний і танцювальний майданчики, численні атракціони й ігрові автомати, заклади харчування тощо.

Історія герба м. Вінниці

Вінниця має свій герб та прапор. Головними його символами були дві схрещені шаблі, що символізували прикордонне розміщення держави, і гачки у формі хреста. 22 січня 1796 року м. Вінниця отримала новий герб. У верхній частині герба знаходився двоголовий орел, який був ознакою Брацлавщини. Внизу - перший герб м. Вінниці.

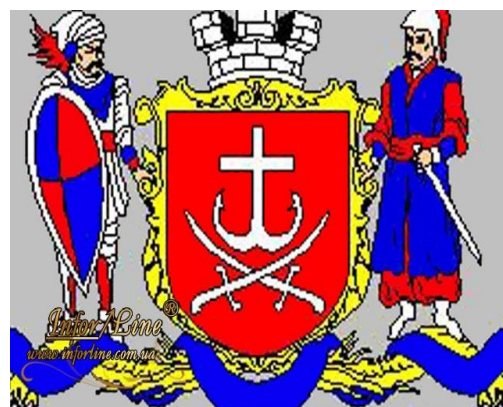
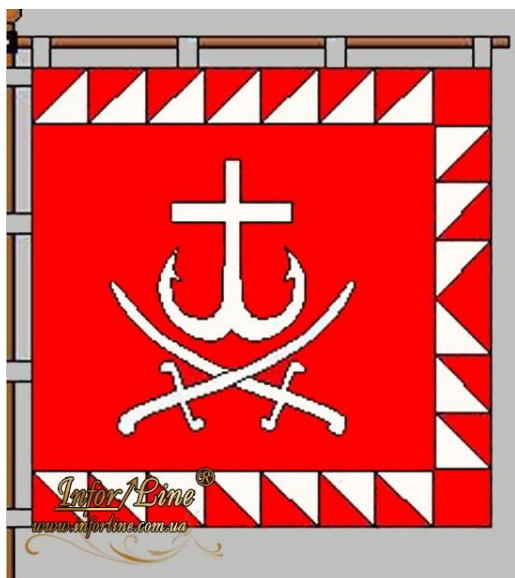
15 березня 1860 р. Б. Кене розробив новий проект герба. Основу для нього він узяв з найстарішого герба, тобто золоту «вуду» на два гачки і схрещені шаблі. У верхній частині Кене помістив герб Подільської губернії. Традиційно, герб вінчала срібна міська корона, обрамленням послужили два колоски, окутані Олександрійською стрічкою. Такий варіант герба не був затверджений.

Перед тим, як затвердити герб міста, влаштовувалися конкурси. На конкурсі кожен бажаючий міг показати своє бачення майбутнього герба, подавши свій проект. Потім починалося широке обговорення проектів, після чого виносилося рішення про затвердження герба. Радянський варіант герба, затверджений 21 лютого 1969 року, практично докорінно змінився. Зовсім нічого не залишилося від попередніх гербів. Нічого, що могло б нагадувати про походження і приналежності стародавнього міста. Червоний щит по діагоналі розділяє блакитна стрічка - символ ріки Південний Буг. У верхній частині шестерня і колос утворюють фігуру, яка була символом промисловості і сільського господарства. Таке зображення було типовим для багатьох міських гербів, і це аж ніяк не сприяло унікальності саме цього герба. У нижній частині - зображення давньої міської вежі.

Автори сучасного вінницького герба врахували історію міста і зараз на щиті герба ми знову можемо бачити перші міські символи. Щит увінчаний срібною міською короною і обрамований декоративним картушем. Таке зображення герба Вінницька міська рада затверділа 16 травня 1993 року.

На великому гербі щит тримають литовський воїн і козак.

Тоді ж був затверджений прапор м. Вінниці. Співвідношення його сторін - 1:1. Полотнище прапора червоного кольору, символізує хоробрість, мужність і безстрашність жителів міста у боротьбі із загарбниками, а білий колір - чистоту помислів. На ньому розміщено герб м. Вінниці. З трьох сторін прапор має лиштву з білих трикутників. Автор прапора - Ю. Легун.

Прапор

Герби м. Вінниці

Кожне місто має свій герб (див. додаток-2)

Українці – народ завзятий, вміють смачно готувати

Традиції народного харчування

Традиційне народне харчування українців пройшло тривалий шлях становлення і розвитку. Деякі способи зберігання продуктів, приготування страв, що дійшли до нас застосовували ще в часи Трипілля, ранніх слов'ян та Київської Русі. Століттями вдосконалювалося, поліпшувалося харчування українців, вбираючи кращий досвід поколінь і сусідніх народів. Унаслідок цього сформувалася оригінальна народна кулінарія з великим асортиментом унікальних страв, смачних та поживних, надзвичайно корисних для організму. Вона славиться різноманітністю, нараховує сотні рецептів: борщі й пампушки, паляниці й галушки, вареники й ковбаси, налисники з творогом та голубці, напої з фруктів і меду, відомі навіть далеко за межами України. Деякі мають багатовікову історію, наприклад, український борщ.

Улюблена страва українців- вареники, які на Галичині називалися «пирогоми». Тісто для них змішували з пшеничної, гречаної, житньої муки, тонко розкочували і нарізали кружальцями. Вареники готували з сиром, картоплею, капустою, квасолею, вишнями та іншими фруктами. Варили їх в окропі, їли вареники зі сметаною, маслом, олією, смаженим салом з цибулею. Вареники вважають однією з найхарактерніших страв української кухні.

Грай музику, вигравай, всіх у світі розважай

Жалійка

Жалійка – це духовий інструмент. На вигляд, як дерев'яна дудка, у кінець якої вставляється пищик. У верхній частині вона має 6-9 отворів для підсилення звуку. На кінець трубки одягається розтруб, він виготовлюється з коров'ячого рогу або берести. Жалійка має різкий, голосний, гугнявий звук. Інструмент використовується в п'єсах награвального, танцювального характеру. Почути жалійку можна у виконанні сучасного український етно-хаос гурту Даха Браха.

Цитра

Цитра – давній струнний щипковий інструмент у формі пласкої, спереду трохи зігнутої резонансної скриньки з круглим вирізом посередині. На її грифі з металевими поріжками натягнуто 5 металевих струн для виконання мелодії за допомогою плектора, який одягають на великий палець правої руки.

Цей старовинний музичний інструмент нині рідкість в Україні. Справа в тому, що саме цитру оголосили націоналістичним інструментом і почали знищувати. Проте в середині 19 століття цей інструмент користувався великою популярністю. Недорога і "портативна" цитра заміняла українцям із середнім достатком фортепіано. Часто саме такий музичний інструмент можна було зустріти в сім'ях вчителів і священників. Але з приходом радянської влади все змінилося. Перший варіант українського гімну був написаний для виконання саме під цей музичний інструмент! Однак, цитра була забута.

Бубон

Ударний музичний інструмент з невизначеною висотою звуку у вигляді обруча, на який з одного боку натягнуто шкіру. У прорізах обруча встановлено малі металеві тарілочки — брязкальця. Відомий з давніх часів.

Має вигляд круглого тонкого дерев'яного обруча, з одного боку обтягнений шкірою. З протилежного боку натягують жильні струни або дротики, на які підвішують дзвіночки. У спеціальні прорізи монтують металеві брязкальця, що за формою нагадують тарілки від барабана, тільки в мініатюрі. Хоча бувають бубони і без брязкалець.

Основне завдання в оркестрі: утримувати темп, та надавати певного колориту та характеру в музиці. Використовують переважно в танцювальній музиці та похідних маршах.

ЛІРА

Ліра – струнний щипковий музичний інструмент з найдавніших часів. В Україні ліра була напарницею кобзи та бандури. Часто на ній виконували сумні пісні, канти, псалми, думи, хоча в репертуарі лірників були і веселі танцювальні пісні. Адже лірник міг «задати жару» і на весіллі!

Переважно сумний репертуар був обумовлений надривним тембром ліри. Тривалий час традиція гри на цьому інструменті була забута. Зараз послухати її можна під час виступів ансамблів, які грають етнічну музику.

Трембіта

У музичному побуті мешканців Карпат нерідко можна зустріти такий екзотичний інструмент, як трембіта. У старовину вона була сигнальним інструментом, звуки якого долинали на відстань понад 10 км. Зовні трембіта – це дерев'яна конусоподібна трубка довжиною 3-4 метри. Вигодувати трембіту не просто. Роблять її з ялиці або ялини. Найкращим вважається «Гроловиця» – дерево, в яке влучила блискавка. Цікаво, що, незважаючи на свою довжину, трембіта важить максимум 1,5 кг.

Цимбали

Цимбали – струнний ударний музичний інструмент, який має дерев'яний корпус трапецієподібної форми з натягнутими на ньому струнами. Звуки на цимбалах утворюються завдяки ударам палички (або колотушки) по струнах.

Цимбали зараховують до найстаріших музичних інструментів. В Україні на них почали грати вже в 17 столітті. Цей інструмент був невід'ємною частиною усіх весіль та інших народних гулянь.

Подібними на цимбали є гуслі або лежача арфа, звук якої утворюється завдяки защипуванню пальцями струни. Однак достеменних відомостей про форму українських народних гусел, а тим більше про кількість їхніх струн, їхній стрій та звукоряд, ми не маємо. Нині вони в Україні вже зовсім вийшли з ужитку.

Коза

Коза (дуда). Один із на-йлюбленіших у народі інструментів. Найбільш розповсюджена його назва – волинка. Вона виготовляється з вичиненої шкіри кози або теляти. З цієї шкіри роблять суцільний міх, який служить резервуаром для повітря. В один з отворів міха вставляють трубку, через яку музикант вдуває повітря. Друга трубка – ігрова. У ній, крім пищиків, є 6 отворів для зміни висоти звуку. Раніше вона використовувалася пастухами, а також була у музичному побуті козаків-запорожців. А зараз цей оригінальний інструмент зустрічається в селах Гуцульщини та Бойківщини.

Бугай

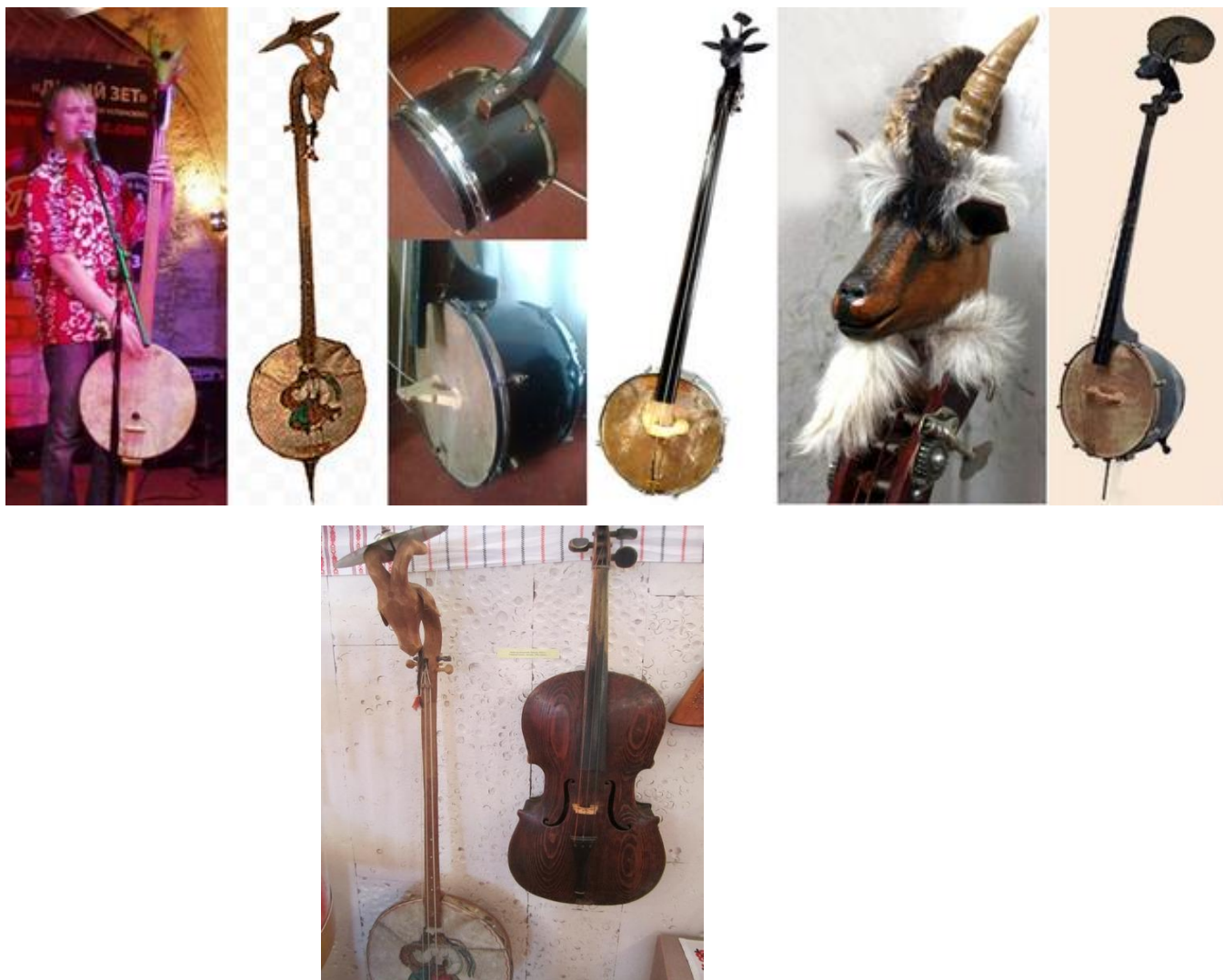
Бугай – старовинний музичний інструмент, зберігся переважно у Західній Україні. Робили цей інструмент самі музиканти: у невеличкій дерев'яній конусоподібній діжечці верхній отвір з двох боків обтягують шкірою. В центрі прикріплюють пучок конячого волосся. Техніка гри дуже проста. Музикант брав бугая під руку, і зволоженими у квасі чи пиві руками смикав за волосся. Так виникав ревучий звук, схожий на ревіння бугая. Звідси і назва.

Козобас

Козобас – з'явився лише наприкінці 60-х років минулого сторіччя. Його перший зразок зробили в Національному українському народному хорі імені Григорія Верьовки. Майже одночасно подібну химеру змайстрували й у Київському оркестрі народних інструментів.

Раніше на Івано-Франківщині був такий звичай: коли музиканти вже залишали весілля, а гостям ще хотілося танцювати, тоді вони брали відро, встромляли у нього коромисло, прив'язували дрота до дужки відра і верхнього кінця коромисла, а потім палицею протягували по ньому. Такий «інструмент» розважав гостей на 5-7-й день весілля, також з ним колядники супроводжували різдвяну «козу», імітуючи її «ГОЛОС».

Кобза

Українська кобза – вже давно забутий струно-щипковий народний інструмент, поріднений, з одного боку, зі східною домброю або дутаром, а з другого з російською балалайкою. Це лютнеподібний інструмент з овальним або наближеним до круглого корпусом, з довгим грифом і трьома струнами. Мандрівні співці, часто незрячі, співали про тяжку долю, яка випала на долю українців та боротьбу за свободу. Акомпанували вони собі саме на кобзі, тому їх і називали кобзарями. Кобза була справді народним інструментом українців у 16-17 століттях, але потім її витіснила більш досконала – бандура.

Бандура

Це струно-щипковий інструмент, оригінальний витвір українського народу, який походить від кобзи. Окрім основних струн є ще приструнки, натягнені на деці інструмента. Завдяки цій особливості бандуру можна охарактеризувати як інструмент, що поєднує особливості двох інших: лютні й цитри. Цей складний інструмент вимагає неабияких навичок гри. Концертні бандури налічують до 65 струн! Навчитися грати на бандурі непросто. Адже діткам, які вперше за неї сідають, потрібно впоратися з важким інструментом вагою 8 кг!

Сопілка

Сопілка — народний духовий музичний інструмент, в Україні відомий з княжих часів. Виготовлявся із калинової гілки, бузини, ліщини, очерету та ін. Довжина сягала 30-40 см, у нижньому кінці просвердлювали 5-6 дірочок. У західних регіонах побутували різновиди сопілки — денцівка, дводенцівка, флюяра.

У наш час є розповсюдженою так звана «концертна» сопілка — на відміну від народної вона має 10 отворів, що забезпечує їй хроматичний звукоряд.

Тулумбас і литаври

Один із видів військових барабанів в Україні мав назву тулумбас. Він мав вигляд казаноподібного барабану з однією мембраною. Два казаноподібних барабани різних розмірів мають назву литаври. Великі литаври були в Запорозькій Січі. Біля них перебував спеціальний литаврист - довбиш. З їх допомогою скликали раду старшин, повідомляли про загрозу ворожого нападу і навіть передавали накази під час бою. Вирушаючи в похід, тулумбаси (вони ж литаври) брали з собою, прив'язуючи їх до сідла. Кажуть, що гул тулумбасів і пронизливе тріщання бубнів сіяли паніку у ворожому війську.

Гудок

З давніх-давен в Україні побутував народний інструмент, який називався гудком. Струн на інструменті було три, грали на них дугоподібним смичком. Мелодію вигравали лише на одній струні, але, торкаючись водночас двох інших струн, смичок викликав їх постійний акомпанемент. Грали на гудку, притиснувши корпус до грудей, а іноді тримали вертикально, спираючи на коліна. На гудках грали придворні скоморохи. Гра на будь-якому струнному інструменті в давнину називали гудьбою.

Сурма

У військовій музиці українського козацтва побувала дерев'яна конусоподібна труба, що звалася сурмою, або козацькою трубою. На жаль, тогочасний інструмент не зберігся. Відомо лише, що то був військовий сигнальний інструмент.

Вмієм гарнорозважати, а ще краще працювати

Гончарство — обробка глини та виготовлення різноманітного кухонного посуду, а також цегли, кахлів та іншої кераміки. Гончарні вироби на території України, що належали до трипільської культури, вже визначалися вишуканістю форм, цікавою оздобленістю. Українські гончарі виробляли різноманітний посуд для приготування, зберігання й подачі на стіл тих чи інших страв (горшки, миски й полумиски, глечики, макітри, ринки, гладішки, тикви, барильця, довжанки, баньки, куманці), а також декоративний посуд, кахлі, черепицю, цеглу, дитячі іграшки тощо. Вироби цих гончарських центрів мали спільні риси, але водночас і локальні особливості. Так, славнозвісний опішнянський посуд вирізнявся тонкостінністю, дво-триколовим розписом у вигляді кривулин, рисочок, крапочок тощо. Опішня славилася також декоративною скульптурою та дитячою іграшкою. Для Волині є характерною кераміка сірого, чорного, синьо-чорного кольорів — сиваки. Їхній декор складався з різноманітних ліній, що утворювали своєрідні візерунки — сосонки, стовбики, ялинки, клітини. Подільська кераміка відзначалася вогнево-червоним тлом та оригінальною орнаментикою — пишні квіти, гілки з плодами, грона винограду. Посуд деяких чернігівських майстрів оздоблювався специфічною технікою бризок і патьоків.

Ковальство — обробка металів способом гарячого кування. На території України сформувалося ще у давньоруський період. З розвитком обробки металів у XV—XVI ст. відокремилися більш вузькі спеціалізації по виготовленню голок, годинників, ювелірних виробів (золотарство), котрі зосередилися у містах.

Руду добували з болотних руд, яких було багато в долинах річок, особливо на Подніпров'ї, потім її промивали у воді в кошиках з лози, після цього просушували, подрібнювали, випалювали спочатку на повітрі, потім – у сиродутному горні. Залишки таких печей знайдено у багатьох давньоруських поселеннях. Прийоми обробки металу – кування, зварювання, термічна обробка були однаковими або близько подібними на всіх українських землях. На Русі існувало понад 16 ковальських ремесел, асортимент виробів із заліза і сталі теж був надзвичайно широкий. Це зброя, знаряддя праці, ремісничі інструменти, кінська зброя, предмети домашнього вжитку і побуту, прикраси та елементи одягу.

Традиційний інструмент коваля складався з великих молотів та малих молотків, обценьків, рубил, пробійників та ін. Наприкінці XIX ст. з'явилися гайкові ключі, ключі для нарізання різьби, пили-ножівки, розточки, лещата, ножиці для металу тощо.

Процес кування відбувався так: коваль розігрівав до червоного кольору шматок металу в горні, де горіло деревне вугілля (горіння підсилювалося роздмухуванням полум'я за допомогою міхів), далі брав кліщами залізо, клав його на кувадро та бив по ньому молотом, падаючи предметові потрібної форми. Часто ковалеві допомагав помічник — звичайно підліток, що виконував обов'язки молотобійця. Викувавши річ, її кидали у корито з водою для загартування.

Ковалі здавна виготовляли зброю та різноманітні речі господарського призначення (сокири, ножі, молотки, лопати, сапи, лемеші, цвяхи, замки, клямки, залізні ворота й огорожі, стремена тощо). Важливими видами бб+ коваля були підковка коней, а також оковка возів і особливо натягування залізних шин на колеса. Серед гуцулів поширеним були бляхарство — виготовлення прикрас та інших дрібних побутових речей із кольорових металів. Українські ковалі вміли плавити мідь та інші благородні метали, володіли майстерністю не тільки загартування металів із відпуском, а й цементації та зварювання.

Ткацтво. На Україні льон, коноплі, а також вовну здавна використовували як ткацьку сировину. Наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. домашнє ткацтво українців, незважаючи на розвиток фабричної промисловості, являло собою усталений комплекс технічних прийомів та знарядь праці, які склалися протягом століть. На початку ХХ ст. стали застосовувати й нетрадиційні види сировини: бавовняну та паперову пряжу, а в західних регіонах — металеву сріблясту нитку — *сухозлітку*. Вирощування тих чи інших прядивних культур залежало від природно-кліматичних умов. Так, на півночі (Волинське Полісся), а також у Карпатах сіяли переважно льон. Але в цілому на Україні були більш сприятливі умови для конопель. В деяких районах (Поділля, Подніпров'я) вирощували обидві культури.

Ткацтво — найдавніше ремесло, яким займалися українські жінки

Плетіння — кустарний промисел по виготовленню господарсько-побутових та художніх виробів з різноманітної еластичної сировини. На Україні має багаті й давні традиції, особливо на Поліссі. Як сировину для П. використовували лозу, кору певних дерев, насамперед молоді липи (*лико*) та берези (*береста, луб*), верболоз, хвойну та дубову скіпку, коріння ялини, сосни тощо. Із *дранки* — тонких фанероподібних дощечок, які відщеплювали від товстих колод, ретельно обстругували і розпарювали у печі, гнули короби для сівби — *сіяники*. З вузьких і тонших смужок дранки, дуба, лика плели різноманітні кошелі та кошики. Останні часто робили із лози з корою (так зване *сіре плетіння*). Способом П. виконували стіни клунь, хлівів та кошар, живоплоти тощо. З лози та інших матеріалів плели рибальське знаряддя.

У другій половині ХІХ ст. лозоплетіння на Поліссі набуло широкого розвою. Крім зазначених речей, почали виготовляти дорожні корзини та козуби (своєрідні валізи), легкі дачні меблі, дитячі коляски, іграшки тощо. Кора при цьому звичайно знімалася (*біле плетіння*). Залежно від конкретних виробів лозини використовували круглі або стругані чи розщеплені уздовж, у природному або пофарбованому вигляді. Почуття міри у доборі кольорової гами (переважали білий, рожевий, зелений кольори, іноді жовтий та фіолетовий) свідчило про певну витонченість смаку ремісників.

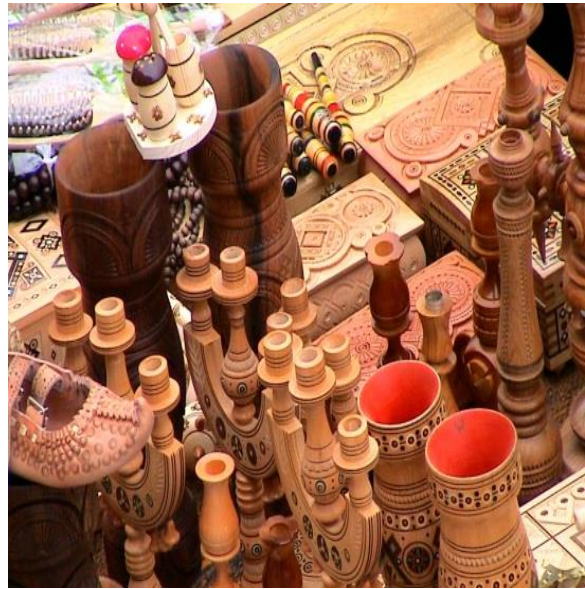

Різьблення — одна з найдавніших технік художнього декорування виробів із дерева. Різьбярі виконують найтоншу роботу по дереву за допомогою випилювання, художньої різьби. Вони оздоблюють предмети побутового та культурного призначення. Дерев'яні, різьблені предмети найчастіше виготовляють з явора, деревина якого тверда й еластична, ясно-жовтого кольору. Це дерево легко піддається обробці і, як правило, служить матеріалом для невеликих виробів. Використовують ще дерево груші, яблуні, горіха, сливи, клена, вільхи, кедра. Матеріал заготовляють за 8-10 років до його обробки.

Найдавніші способи обробки деревини, що збереглись і до наших днів, - випалювання та видовбування. Так виготовляли діжки, ступи, ложки, човни тощо.

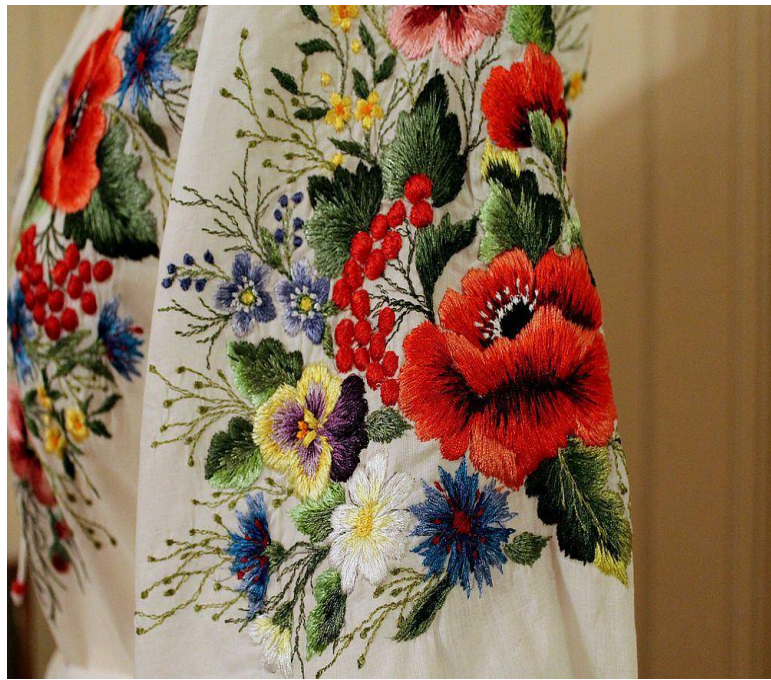

Вишивка-один з найбільш поширених і популярних видів народного декоративно-прикладного мистецтва в Україні. Перші документальні відомості про вишивки походять з мініатюр «Ізборника Святослава» (11 ст.) та фрески Софії Київської. Розкопки поховань з перших століть після Різдва Христового також підтверджують розповсюдженість вишиваних прикрас та елементів одяжі які частково збереглися на території України.

До 19 століття вишивка існувала переважно як вжитковане мистецтво, багате символікою та філософським змістом. Не втрачаючи цих рис, із 19 століття вишивка перетворюється на ремесло. Із початку 20 ст. промисел вишивання потрапляє під значний вплив замовників, що призвело до зниження художнього рівня виробів.

Писанкарство - прикрашення візерунками та орнаментом яєць. Орнамент може бути геометричним, рослинним чи тваринним. Найпоширенішою технікою розпису є воскова, хоча часто застосовують дряпанку, шкрябанку.

Писанкарство вважається одним із найцініших різновидів українського декоративного розпису. За період 13 до другої половини 19 століття у писанкарстві майже не виникає нових елементів. Найдавніші писанки виготовлені з курячих яєць зберігаються в музеях і датовані другою половиною 19- початком 20 ст. Вони мають характерні ознаки кожного регіону їх виготовлення. Улюбленим кольором май стрів був жовтий та світло-зелений на темному, здебільшого коричневому або чорному тлі.

Такі писанки можна побачити у Державному музеї сторії України.

Від Подільночки-про гарне українське вбраннячко

(минуле й сьогодні)

Український національний костюм – це не просто одяг. Це символ нації, це мистецтво і народне надбання. Це пам'ять наших предків, що відроджується на п'яльцях рукодільниць. Це гордість українського народу. Це майстерність, що пережила роки. Національний одяг представляє соборну Україну; вона є таким же символом нації, як мова, віра, звичаї. Основа українського національного одягу-стиль бароко, який проявляється в перебільшеннях основних форм. Згадаймо хоча б вишиті рукави жіночої сорочки, орнамент вишивок, мережива, спеціальні декоративні тканини, плахти. Різнобарвні стрічки й нитки бус доповнюють убір, надають йому святковості. Вінок - один з основних атрибутів жіночого українського національного костюма, поряд з плахтою і червоними чобіткам. Вінок – це символ непорочності, юності й символ чистоти, він також є невід'ємною частиною весільного обряду. Зображення вінків було на одязі, скатертині, рушниках, цого використовували як елемент декорування будинку.

Вишиванка - символ здоров'я, краси, щасливої долі, родової пам'яті, порядності, чесності, любові, святковості, оберіг. Вишита національна жіноча та чоловіча - це біла сорочка. Символіка вишивки залежала від того, кому призначалося вбрання: парубкові – нареченому, хлопцеві; дівчині, заміжній жінці.

Вивчення віршів за мнемосхемами

Що таке Україна ?

«Що таке Україна?»- спитала я в журавля.

«Працьовита країна, там багата земля!»

Я спитала в лелеки –

« Де найкращі поля?»

«Облітав я далеко, кращих наших нема!»

Я спитала в синиці - « Де смачніша вода?»

«В Українських криницях»- відповіла вона.

«Хто найкраще співає?» - спитала я солов* я

«Та хіба ж ти не знаєш? - Україна моя !!!»

Любіть Україну, як сонце любіть.

Як вітер і трави ,і води.

В годину щасливу і радості мить.

Любіть у годину негоди.

В. Сосюра

Красивий , щедрий рідний край,

І мова наша солов'їна.

Люби, шануй , оберігай,

Свій край , що зветься – **Україна.**

І. Січовик

Рідний край,

Поле, річка,

Синій гай.

Любо стежкою іти –

Тут живемо я і ти

ЦЕ МОЯ УКРАЇНА

Зацвітає калина,

Зеленіє ліщина,

Степом котиться диво-луна,

Це моя Україна,

Це моя Батьківщина,

Що, як тато і мама, одна.

А. Камінчук

Додатки

Додаток 1

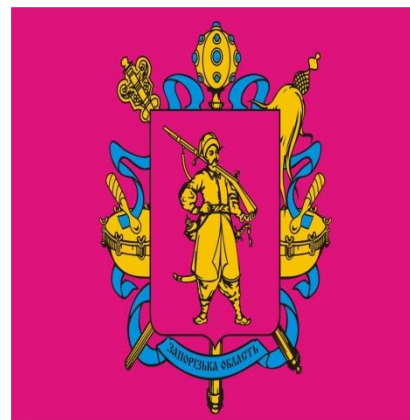

Хмельницький

Херсон

Запоріжжя

Житомир

Тернопіль

Суми

Одеса

Харків

Київ

Дніпро

Львів

Луцьк

Тернопіль

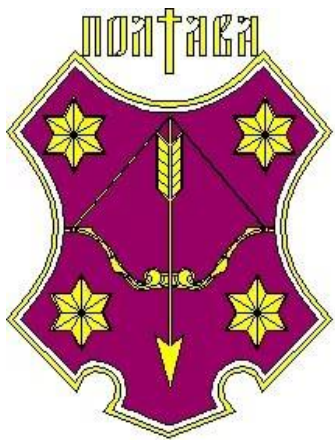
Ужгород

Вінниця

Черкаси

Полтава

Чернігів

Миколаїв

Івано – Франківськ

Луганськ

Донецьк

Кропивницький

КРИМ, Сімферополь

Рівне

Любiть

Україну

, як

сонце

любiть.

Як

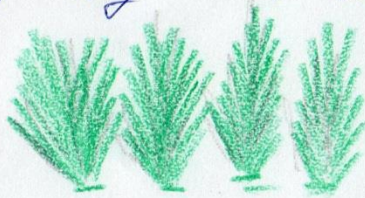

як

вiтер

,

i

, i

трави

,

i

, i

води.

i

МИТЬ,

В години незалежності

i

радості

миєть,

любiть у години негода.

[Signature]

КРАСИВИЙ

Красивий, щедрий, рідний край.

мова наша солов'яка.

Люби,

шануй

сбережи.

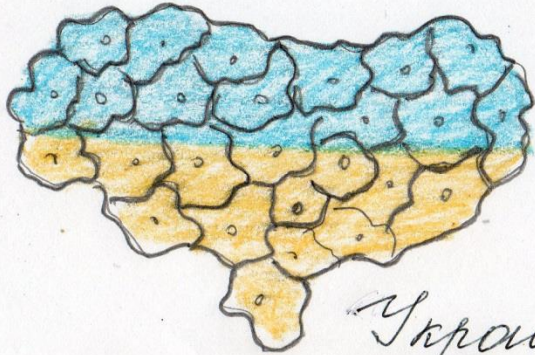
НАШ

УКРАЇНА

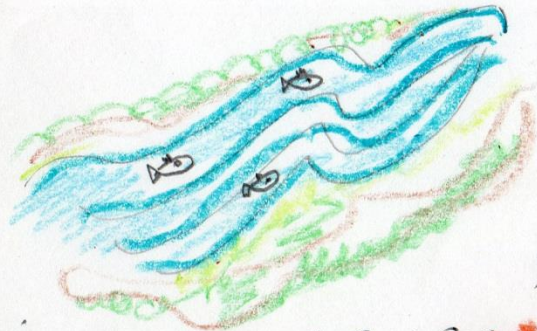
Наше край, що зветься - Україна

Л. Шевч. 7

— РІДНИЙ КРАЙ.

Україна - рідний край.

Трава , річка , зелені гаї.

ТУТ

Я і Ти.

Любо старекою ти. Тут навесно - я і ти.

У. Чикалуп.

Зацвітає каміна, Зелене ліщина, Степом котиться диво луна.

Це моя — (поет. 2 р)
 Це моя Україна, Це моя Батьківщина.

Що, як

1

Що, як тато і мама з дити.

Микола

« Про Україну від Подоляночки »

(настільна гра для дітей середнього та старшого дошкільного віку)

Настільна гра «Про Україну від Подоляночки»

Програмовий зміст: Вчити дітей розпізнавати та правильно називати назви українських страв, промислів, музичних інструментів та одягу.

Уточнювати, закріплювати знання дітей про Україну, її символи, а також про геральдику міст.

Розвивати мовлення, мислення, уважність під час гри.

Виховувати у дітей інтерес до національних традицій, прищеплювати повагу до культури та традицій рідного краю.

Правила гри: Гра зацікавить як дорослих, так і малих; розрахована на дітей середнього та старшого дошкільного віку та для тих, хто цікавиться історією України, її традиціями, культурою, стародавніми промислами.

Розрахована на 10 дітей та 1 ведучого (вихователь чи дорослий). Ведучий роздає картку-поле дітям, сам показує одну картинку дітям, називаючи правильно те, що зображено на картинці. Наприклад: « У кого народний, музичний інструмент - бубон ?» Діти в свою чергу розглядають свою картку-поле, шукаючи таке зображення. Гру виграє той, хто першим збере своє поле.

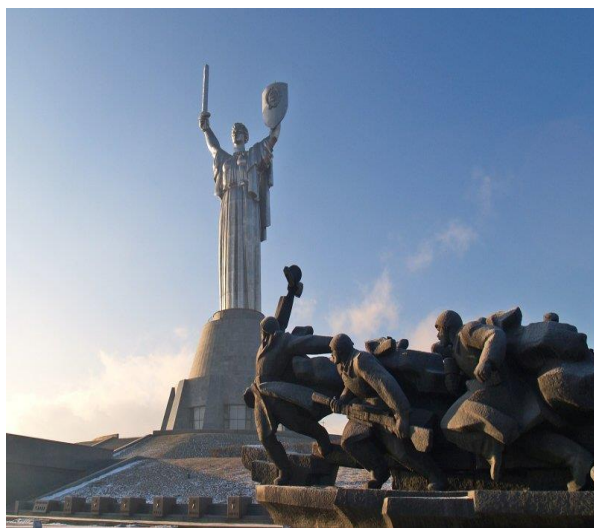
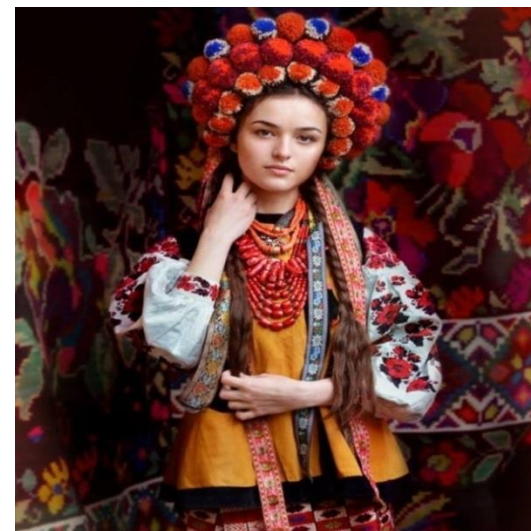

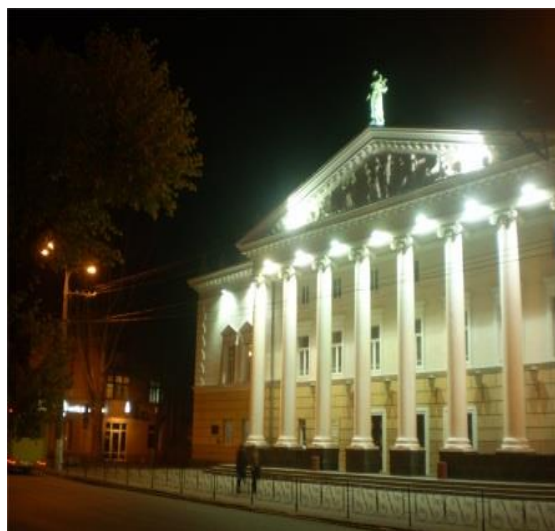

Література

1. Булашин Г. Український народ в легендах- К.,1992.
2. Богущ А. Українське народознавство в дошкільних закладах (програма та довідниковий матеріал вихователям дошкільних закладів)- З., 2001.
3. Воропай О. Звичаї нашого народу, Етнографічний нарис -К.:Оберіг, 1991.
4. Калуська Л. Про символи та обереги дому нашого //ж. Писанка-1995-№1.
5. Кара- Васильєва Т. В., Заволокіна А. О.Українська народна вишиванка – К.,1996.
6. Лозинська Є. Ф.Українське народознавство дітям дошкільного віку, Львів. Оріяна - Нова,2008.
7. Макарчук С. А.. Етнографія України. Навчальний посібник. Л. «Світ»2004.
8. Пошивайло О. Етнографія українського гончарства-К.,1993.
- 9.Пономарьов А. та інш. Українська минувшина. Ілюстрований етнографічний довідник - К., 1993.
- 10.Храплива Л. Пи анка українським дітям - К.,1993
- 11.Вірші авторів І. Січовика, А. Камінчука, Я. Скидана, В. Сосюри.
12. Інтернет джерела: <http://3.bp.blogspot.com>
<https://im0-tub-ua>
<http://akadem-goro>
<http://melnicabiz.com.ua>
<https://ru.all.biz>
<http://mercurynews.org>
<http://savage.ua>

